

عنوان مقاله : تاثیر اعتقادی دعا در پیدایی و پایایی فرهنگ انتظار

نویسندگان : کبری بحرینی – سکینه روز فراخ – زهره بحرینی – زهرا مصدق

چکیده :

یکی از ارکان اعتقادی ما انسان ها ، اعتقاد به منجی بشریت ، آخر الزمان است که یکی از عناصر زمینه سازی ظهور و زیر بنای فرهنگ مهدوی ، خدامحوری بر پایه فرهنگ سازی آن جامعه است و ما معرفت خویش را با دعا کردن برای حضرت که وسیله ای باشد برای تحقق ظهور هر چه زودتر مولایمان باشد .

کلید واژه :آثار - اعتقاد - دعا - فرهنگ - مهدی موعود

سپاس و ستایش ، پروردگاری را که با علم و قدرت خویش ، جامعه ی بشریت را به زیور علم و دانش آراست و انسانیت را در زیر لوای فرهنگ و معارف ، تعالی بخشید و در ادامه سخن بعد از حمد و ثنای پرودگار ، این را لازم می دارم تا تاثیر دعا در پیدایی و پایایی فرهنگ انتظار را با قلم ناچیز و فهم مختصر خویش بیان نمایم و لذا با توجه به جامعه امروز این را لازم و اعمم می دارم و تا به بیان دعا و انتظار فرج را برای بیداری نفس خود و بعد از آن بلکه تلنگری ابتدا برای خودم نسبت به وظایف دینی و بعد شما خوانندگان گرامی باشد و لذا این موضوع از از بدر وجود انسان در جهان خلقت برای زندگی مورد بحث بوده است و رویکرد بحث در زمینه اجتماعی و اعتقادی ، دین می باشد و مطالب گرد آوری شده گروه مباحثی از جمله ؛ فضیلت انتظار و آثار فرهنگی انتظار ، و زیر بنای بستر سازی فرهنگ مهدوی که شامل دو حیطه است از جمله خدا محوری و دعا و مناجات را در برمی گیرد . و در ادامه به کارکردهای فرهنگ مهدوی اختصاص داده شده است . و مباحث حاضر از طریق جمع آوری کتابخانه ای ، اینترنت است .

بخش دوم در حیطه میدانی فعالیت شده که از بین ۴۰ دانش آموز متوسطه دوم ، پرسشنامه ارزشیابی انجام گردید .

اعتقاد به موعود

« بدون شک اعتقاد رکن اصلی شخصیت انسان است که اعمال و رفتار آدمی را شکلی دهد؛ به همین دلیل ، انبیای الهی در جهت اصلاح عقاید انسان کوشیدند. »

(بالادستیان ، حائری پور، یوسفیان ، ۱۳۹۱، ص ۱۸-۱۹)

در دین مبین اسلام مردم با توجه به اعتقاد به خدا و پیامبر و سپس جانشینان پیامبر دعوت شده اند و امام مهدی (عج) آخرین جانشین رسول خدا می باشد که هر مسلمانی مکلف است پس از شناخت ایشان امامتش را بپذیرد و مطیع آن باشد .

« اعتقاد به موعود یک اشتیاق و میل باطنی است ، اسلام و ادیان دیگر نیز با وعده ظهور منجی بزرگ این خواسته و شوق درونی را بی پاسخ نگذاشته و این خواسته نیز مانند دیگر خواسته ها در شرایط گوناگون ، کم و زیاد و شدت و ضعف پیدا می کند .»

(توانه ای، ۱۳۸۰، ص ۱۰۷)

و این شوق در لحظات فشار ، تبدیل به التهاب سوزان در دل و نیاز شدید برای دیدار مهدی موعود شعله ور میشود تا حدی که فشارها و محرومیت اجتماعی ، سیاسی بالا رفته و موجب از دست دادن جهان می شود .

« انتظار دارای دو بعد فکری یا اعتقادی ؛ و اما انتظار اعتقادی ، معرفت امام ؛ شرط صحت انتظار است.»

(توانه ای ، ۱۳۸۰، ص ۱۲۸)

و این چنین است که :

« ایمان و اعتقاد به ظهور حضرت مهدی (عج) تنها منجی عالم بشریت با توجه به شناختی که روایات اهل بیت و ائمه اطهار به ما می دهد ، نه تنها موجب تفرقه و ضعف و سستی در مسلمانان نمی شود بلکه رمز اتحاد و قدرت و شوت مسلمانان در آن نهفته است .»

(علی پور ، ۱۳۸۰، ص ۱۷۰)

زیرا اعتقاد به ظهور به معنای اعتقاد حاکمیت و تمام ارزش های اسلامی در سطح دنیا به شمار می آید .

«تأثیر دعا در تغییر دادن تقدیر است و قضای الهی غیر قابل انکار است چنان که در روایات پیامبر اکرم (ص) آمده است: زیاد دعا کن؛ زیرا دعا قضای الهی را باز می گرداند.»

(میرزایی، ص ۸۴، ح ۱۳۸۵، ۴۴۶)

و یکی دیگر از فواید کردن

«نجات از دوزخ که رسول اکرم (ص) می فرمایند: در قیامت امر می شود عده ای را به جهنم ببرند، خداوند به مالک جهنم می فرماید به آتش بگو پاهایشان را نسوزاند چون که با آن به مساجد می رفتند، صورتشان را نسوزاند به خاطر وضو گرفتنشان و دستهایشان را نسوزاند چون هنگام دعا دستها را بالا می گرفتند.»

(شریفی، ص ۳۳)

و ما باید بهترین دعا ها را از ائمه بیاموزیم:

«ائمه اطهار هم در بهترین حالات خود و در مناجات هایشان برای برای حفظ و سلامتی امام زمان عج دعا کرده اند و به ما آموخته اند که چگونه برای او دعا کنیم؛ مثلاً امام رضا (ع) پیوسته به دعا کردن برای امام زمان عج با این دعا امر می کرد:

اللهم اذفع عن و لیک ... و اعذه من شر جمیع ما خلقت و عن یمینه و عن شماله و من فوقه و من تحته بحفظک الذی لایضیع من حفظته به؛

خداوندا؛ هر گونه بلا را از ساحت ولی خودت دور کن .. و او را در پناه خود از شر تمام آن چه آفریده و ایجاد و انشا و گری فرموده ای، محفوظ بدار، و از بلایای آسمانی و زمین محفوظ بدار؛ حفظ کردن که هر کس را آن طور محفوظ گردانی، از بین نرود.

(قرائتی ص ۱۶۳-۱۶۴، ۱۳۹۲)

و با خواندن دعای عهد و مناجات با خدا خواستار حضور آن حضرت هستیم

«اَللّٰهُمَّ اَکْشِفْ هَذِهِ الْعُمْمَ عَنْ الْاُمَمِ بِحُضُورِهِ،

ای خدا! با ظهورش این غم و اندوه را از این امت برطرف کن.

حضور در اینجا به معنای ظهور است که با رخداد آن، تمام غم و غصه های ما رخت بر می بندد، زیرا غیبت امام، مایه غم و غصه، و ظهور مایه خوشحالی اسا؛ اما ظهور امام مهدی برطرف کننده تمام گرفتاری های جهان است که برای امت اسلامی است حاکمیت اسلام، ویژگی خاصی دارد.»

(قرائتی، ص ۱۶۶، ۱۳۹۲)

در جایی دیگر از امام خمینی (ره) راهکابی عملی برای یاد بقیه الله اعظم در دعای عهد اینگونه می فرمایند:

«امام خمینی ره در طول عمر شریفشان بر خواندن این دعا مداومت داشتند و می فرمودند: خواندن دعای عهد، سرنوشت انسان را عوض می کند.

سه شرط کلیدی دعا برای استجاب دعا در سوره مبارکه نمل آیه ۶۲ اینگونه بیان شده است:

اول از آن قید اضطرار : در حال اضطرار ، دعای دعا کننده از حقیقت برخوردار است و دیگر تحراف و بیهوده نیست

دوم اینکه قید وقتی او (خدا) را بخواند و این برای آن است که بفهماند خدای تعالی وقتی دعا را استجاب می کند که دعا کننده به راستی او را بخواند و سوم اینکه توجه و خواندن اختصاصی خداوند متعال بدون توجه به غیر او و سوء بودن وضعیت موجود ؛ سه شرطی هستند که بنام همین آیه کریم در صورت محقق شدن هر سه آنها با هم ، دعا مستجاب خواهد شد .

طبق این روایت نمونه واقعی مضطر امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف است که بدترین سوء از طرف کفار و خلفای حکومت صالحان در آن زمان بوده است ، و در این عصر حاضر ؛ دعاها می تواند به دلیل های گوناگون مستجاب نشود ، یکی اینکه دعای ما به عنوان طلب خیر نبوده و یا نحوه درخواست به حالت درماندگی نبوده و یا در دعا اخلاص به جهت چشم امید به دیگران دوخته باشیم و برای شرط استجاب دعا در سوره مبارکه نمل می توان این پیام ها را به نست آورد : توجه به قدرت نجات بخش که دل کنند از قدرت های مادی ، وسیله ای برای اضطرار است و شرایط دیگر آن « قطع امید از دیگران و اخلاص در دعاست »

(قرائتی، ص ۱۳۸۳، ۴۴)

شرایط سوم آن که با سکوت حاجت خود را می خواهند سخت در اشتباهند بلکه خدا دوست دارد حاجت خود را به زبان بیاورید .

«مومنی که منتظر آمدن مولایش می باشد ، هر قدر که انتظارش شدیدتر است ، تلاش در آمادگی برای آن به وسیله پرهیز از گناه و کوشش در راه تهذیب نفس و پاکیزه کردن درون از صفات نکوهیده و به دست آوردن خوبی های پسندیده بیشتر می گردد ، تا به فیض دیدار مولای خویش و مشاهده جمال انوارش در زمان غیبتش رستگار شود ، همچنان که برای عده بسیاری از نیکان اتفاق افتاده است .»

(موسوی اصفهانی ، ص ۲۰۹-۲۱۰، ۱۳۹۲)

لذا همه ما به پاکیزگی و صفات نیک مقید هستیم و ما باید از این فرصت در پرهیز از گناه ، آراستگی به صفت های پسندیده تلاش کنیم تا به مقام انتظار و نایل شدن به پاداش منتظران دست یابیم و مطلبی از بیانات مقام معظم رهبری که دعا فرصتی است و یک نعمت ارزشمند در میان بندگان است اشاره ای می کنیم :

«لذا دعا ، یک نعمت است و فرصت دعا کردن ، یک نعمت است ؛ در وصیت امیر المومنین (ع) به امام حسن معما وارد شده است : خدای متعال به همخ قدرت آسمان و زمین در قیضه ی توانایی اوست ، بتواند اجازه دادن که با او دعا کنی و حرف بزنی و از او بخواهی ، از او مطالبه کنی تا او هم به تو عطا کند ، این رابطه درخواست کردن و گرفتن از خدا ، مایه تعالی روح انسان است و همان تقویت کننده ی روح عبودیت است .»

و چه خوب این نعمت را قدر بشناسیم و با دعا از آن قدردانی به عمل بیاوریم .

«دعا را باید شناخت . دعا در عین اینکه دل انسان را با خدا متصل می کند و جان آدمی را سرشار از صفا و معنویت می کند ، فکر و ذهن او را هم هدایت می نماید این دعا ها درس است .»

نتیجه گیری

ما انسان ها با اعتقاد به به موعود یک شوق در ما رخ می دهد که این شوق برگرفته از باورها و ریشه در فرهنگ ما دارد و اصول این فرهنگ خدامحوری که با شناخت خدا به شناخت انسان شناسی می رسیم و فرهنگ آثاری دارد از جمله چشم انداز ما به سوی آینده و دوری از کارکردهای پنهان ما را سوق به تشکیل نهادهایی که در آن پویایی است می برد ، در این انتظار که آمادگی ، پویایی و امید برای فرج حرف اول را می زند و در راستای آن با فضیلت تر از آن دعا برای انتظار فرج صبر ما را بالا می برد و با وحدتی که در جامعه است ما می توانیم انتظار را محقق کنیم .

منابع

*قرآن

*نهج البلاغه

*تفاسیر نور و نمونه

۱. افروغ، عماد، فرهنگ شناسی و حقوق فرهنگی، تهران، موسسه فرهنگ و دانش، ۱۳۷۹.
۲. حیدری، احمد، نهضت انتظار ۲، تهران، ناشر معاونت آموزش نیروی مقاومت بسیج، چاپ اول، ۱۳۸۳.
۳. توانه ای، مجتبی، موعود نامه: فرهنگ الفبایی مهدویت، قم، ناشر میراث ماندگار، ۱۳۸۴.
۴. حسینی، علی؛ تقی متقی، سیدعلی حسینی، پنجاه و نه نکته درباره امام زمان عج، ناشر موسسه فرهنگی انتشارات شیعه، چاپ اول ۱۳۸۲.
۵. خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی س، چاپ پنجم، ۱۳۸۵.
۶. حکیمی، محمد رضا، خورشید مغرب، قم، انتشارات دلیل ما، چاپ نگارش، ۱۳۹۰.
۷. امینی، محمد، سیمای جهان در عصر امام زمان عج، قم، انتشارات مسجد جمکران، ۱۳۸۵.
۸. خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، تهران نشر عروج، ۱۳۸۳.
۹. شایان مهر، علیرضا، دائره المعارف تطبیقی علوم اجتماعی، ج اول، تهران، انتشارات کیهان، ۱۳۷۷.
۱۰. قرائتی، محسن، به کوشش سلم آبادی، حسن، زندگی مهدوی در سایه دعای عهد، انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، چاپ پنجم، ۱۳۹۲.
۱۱. میرزایی، علی اکبر، نهج الفصاحه، انتشارات چاف، چاپ وم، ۱۳۸۵.
۱۲. قربانی، علی اکبر، راهی بسوی نهضت انتظار: پرده نشین بی نشان، نشر بوشهر، چاپ شریعت.
۱۳. پردازش، علیرضا، دعا از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران، نشر انقلاب اسلامی، چاپ سوم، ۱۳۹۰.

۱۴. سلیمیان ، خدامراد ، درسنامه مهدویت ۲، قم ، انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی نعوذ ع ، چاپ یازدهم ، ۱۳۹۱.
۱۵. کلینی ، محمد بن یعقوب ، تجلی ، محمد جعفر ، اصول کافی ، قم ، نشر جلوه کمال ، ۱۳۹۲ .
۱۶. علی پور ، حسین ، جلوه های پنهانی امام عصر ، انتشارات مسجد قدس جمکران ، ۱۳۸۰ .
۱۷. مهدی پور ، علی اکبر ، روزگار رهایی ، تهران ، نشر آفاق.
۱۸. قربانی ، مهین ؛ قیامت و قیام امام مهدی (ع) در وزان وحی ، ناشر مرکز نشر هاجر، قم ، چاپ اول ، ۱۳۹۴.
۱۹. سلیمیان ، خدامراد ، تلخیص پرسمان مهدویت ، انتشارات شباب الجنه ، موسسه پرورشی انتظار نور ، قم ، ۱۳۸۷.
۲۰. سلیمیان ، خدامراد ، فرهنگ نامه مهدویت ، ناشر بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عج ، چاپ پنجم ، ۱۳۹۰ .
۲۱. پناهیان ، علیرضا ، انتظار عامیانه ، عالمانه ، عارفانه ، نشر تهرات ، بیان معنوی ، چاپ پنجم ، ۱۳۹۱ .
۲۲. پهلوان ، منصور ، شیخ صدوق ، کمال الدین و تمام النعمه ، ناشر سازمان چاپ و نشر دار الحدیث . ۱۳۸۲.
۲۳. موسوی اصفهانی ، محمد تقی ، مکیال المکارم در فوائد دعا برای حضرت قائم علیه السلام ، انتشارات عطر عترت ، ۱۳۹۱.